

KONING RADBOUD

TOEN DE FRIESCHE KONING RADBOUD zijn voet reeds in het doopbekken zette, vroeg hij of hij in den hemel toch wel zijn voorvaderen vinden zou. Die vraag moet wel reeds eerder bij hem zijn opgekomen, mogelijk is zij toen door zijn omgeving onderdrukt. Maar thans, op 't beslissend oogenblik, dringt ze den koning met onweerstaanbare kracht naar de lippen.

Daarop zegt de heilige Wolfram dat Radbouds geheele geslacht als heiden is afgestorven, zoodat er voor hen geen hoop is op een zalig hiernamaals.

Koning Radboud geeft het verbluffend antwoord: „Dan ben ik liever met mijn familie in de hel, dan zonder mijn familie in den hemel.” — En de doopplechtigheid gaat niet door. —

Hoe moeten wij Koning Radboud beschouwen? Een lichtzinnige, die voor een schotel linzen een eerstgeboorterecht geeft? Een man, die in de verste verte het gewicht van den Christelijken doop niet beseft, en in een oogenblik van overgroot familiezwak de hemelsche zaligheid niet acht?

Het gaat met deze uiting van Koning Radboud als met zoovele, welke totaal onbegrijpelijk blijven, als men den historischen achtergrond niet kent.

In de eerste plaats moet men zich van de kerstening onzer Germaansche voorouders niet te veel illusie maken. Het ging doorgaans meer dan oppervlakkig toe, en er moesten nog eeuwen en eeuwen verlopen eer de zegenrijke doorwerking des Evangelies metterdaad plaats vond. Als de geschiedenis ons meedeelt, dat Karel de Groote de Friezen en Sakkers te vuur en te zwaard dwingt om het Christendom aan te nemen, dan zegt dit genoeg. Bij het woord „kerstening” stellen wij ons te veel den zendeling voor, die de boodschap van het Evangelie des Koninkrijks uitdraagt naar een verre heidenwereld, en zoo het licht brengt in den duisternen nacht. In ieder geval is de vrijwillige aanvaarding als voorwaarde gesteld.

Maar bij de kerstening der Germaansche stammen ging het zoo niet. Trouwens het Christendom, indien al aanvaard, was meestal volstrekt uitwendig. In vele gevallen was het niet meer dan een verwisseling van naam. De kerk stelde zich met de eenvoudigste eischen tevreden. Het volk kon ongehinderd de eeuwenoude plaatsen blijven bezoeken, waar het gewoon was zijn eeredienst te verrichten, indien er maar de naam van een Christelijken heilige aan verbonden werd. De heidensche feesten, zooals het Midwinterfeest, werden eenvoudig „gekerstend” en voorts gelaten voor wat ze waren. Het komt voor, dat een Noord-Germaansch Koning tegelijk met de oude goden ook Christus vereert. En het is wel merkwaardig, dat er nog heden ten dage nauwelijks een volksfeest te noemen is, of het stamt uit den heidenschen tijd.

Een sterk staaltje hoe zakelijk en nuchter het bij de „kerstening” toe kon gaan, is wel wat in 't jaar 1000 in de IJslandsche Republiek geschiedde. In dat jaar werd op de algemeene Dingvergadering besloten, om behoudens enkele beperkende voorwaarden, het Christendom voor het geheele eiland aan te nemen. „Het zal moeilijk zijn,” aldus Prof. Dr Jan de Vries, aan wiens schoone boek: „De Germaansche Oudheid” ik deze gegevens ontleen, „een tweede voorbeeld aan te wijzen, waar de bekeering op zoo kalme, bezonnen wijze als een punt van interne politiek is behandeld.” Het voor

en tegen was ernstig overwogen, de beide partijen stonden scherp tegen over elkaar, en het scheelde weinig of de eenheid van IJsland was door het geloofsverschil verbroken geworden. Dat dit niet geschiedde, kwam doordat de heidensche IJslanders toegaven, toen bepaald werd, dat zij binnen de muren van hun huis aan de oude goden mochten blijven offers brengen. De noodzaak, waarvoor zij tenslotte bogen, was *het belang van de familie*. Deze toch, verdeeld in heidenen en Christenen, dreigde uiteen te spatten, en het was of den Germaan de grond onder de voeten wegzonk. Zij konden de familie-eenheid slechts redden door in hun geheel naar de andere zijde over te gaan.

En zoo komen we tot ons eigenlijk uitgangspunt: het beseft der familie-eenheid, dat in het gevoelsleven van den Germaan alles overheerschend was.

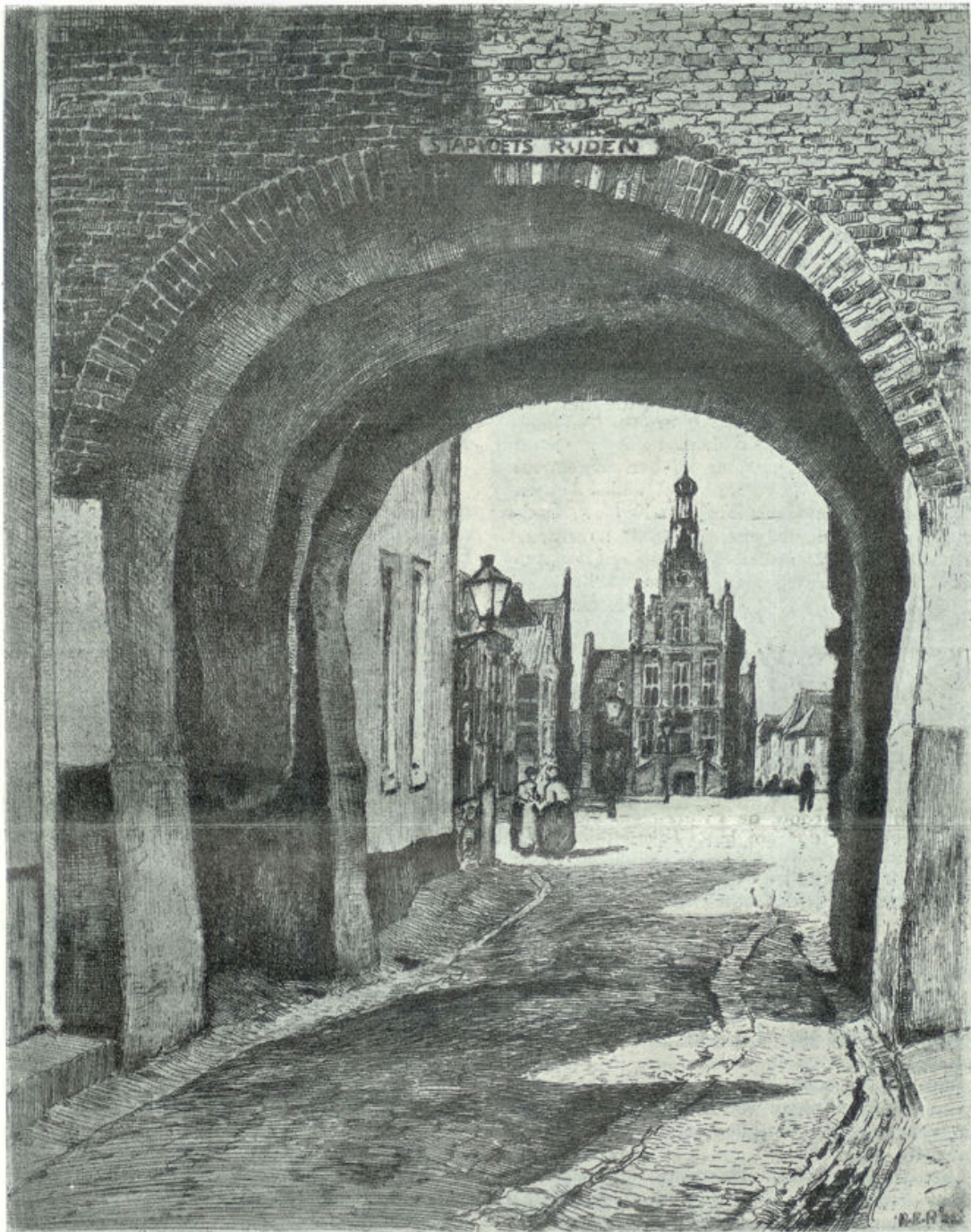
Het is niet gemakkelijk om te verstaan wat eigenlijk de familie voor den Germaan betekende. Voor ons is het een zeker aantal personen, welke een zelfde afstamming gemeen hebben, en daardoor in vele gevallen ook dezelfde lichamelijke of geestelijke eigenschappen bezitten. Doch voor den Germaan was de familie minder nog een reëele, dan wel een mystieke eenheid. *De eigenlijke eenheid*, de familie is één en ondeelbaar. De Germaan leeft niet in de eerste plaats zijn eigen leven, hij leeft als een onlosmakelijk deel in zijn familie-gemeenschap mee. Bloeit het geslacht, zijn persoonlijk geluk is daardoor vermeerderd en bevestigd. Het is voor hem niet een abstractie, noch ook iets dat de persoonlijke ijdelheid streelt. De welvaart, het aanzien der familie is voor den Germaan de ware bron van al het gedijen en welslagen der bloedverwanten.

Dat geluk, waardoor de leden eener familiegroep zich in alle moeilijkheden die het leven biedt gesteund en gedragen voelen, heeft een diepen, geheimzinnigen oorsprong. Want het is niet zoo, dat de thans levende bloedverwanten de familie vormen. Voor den Germaan was het familieleven niet maar *breed*, doch volstrekt *alomvattend*. Geen geluk daarbuiten is bestaande, de mensch, afgesneden van zijn geslachtsverband, is een dorre tak; de boom groeit door, en draagt vruchten, doch hij zelf sterft onherroepelijk af.

Het beeld van den boom is tevens een goed embleem van datgene, wat de Germaan zich als het familieleven in den breedsten zin voorstelde. De boom wortelt diep in de aarde, maar evenzeer als die onzichtbare wortelen deel uitmaken van den boom als de voor allen zichtbare takken en twijgen, zoo ook blijven de doode bloedverwanten, evengoed als bij hun leven met hun geslacht verbonden.

De doode is daarom ook niet voorgoed gestorven. Telkens wanneer een jonggeboren kind met zijn naam wordt genoemd, keert hij als 't ware tot het leven, en tot het levend geslacht zijner bloedverwanten terug. Daarom herkent men zoo gaarne in het gezichtje van den zuigeling de trekken van den grootvader. Hij treedt er immers opnieuw den kring der levenden mede binnen.

Natuurlijk stond dat alles den Germaan niet zóó scherp voor oogen, hij was geen dogmaticus, die precies antwoord wist te geven op de vraag hoe men zich den toestand der zielen na den dood moet voorstellen. Doch niettemin werd zijn gevoelsleven er absoluut door beheerscht. De doode blijft ook in de nabijheid van het huis of de hoeve, waar hij geleefd heeft; aanvankelijk begraven onder den vloer, bij den haard, of onder den dorpel, vindt hij later zijn rustplaats in den doodenheuvel op zijn eigen erf. Zijn nagedach-

Naar een ets van H. E. Roodenburg

Oude Binnenpoort te Culemborg

tenis wordt nimmer vergeten, en hij blijft lid der familie, vóór en na.

Alleen hij, die zelf door een onteerende daad moedwillig de banden met zijn familie doorsnijdt, die is voorgoed gestorven. Zijn dood is duurzaam, want hem kent de familie niet meer. Hij is de losgemaakte schakel, voor eeuwig gaat hij teloor. Nooit meer wordt met zijn naam een nieuw geboren kind genoemd.

Zoo beschouwd valt op de daad van Koning Radboud toch wel een ander licht. Ik zeg natuurlijk niet, dat ik zijn houding rechtvaardig, maar ik tracht haar begrijpelijk te maken. Voor Koning Radbouds Germaansche ziel bood een hemel, waarin hij met vreemden zou moeten verkeerden inplaats van met bloedverwanten, niet het minste uitzicht op eenige vreugde. En indien dan, zooals de heilige Wolfram hem verzekerde, zijn doode verwanten zich in de plaatsen der buitenste duisternis bevonden, dan gebood hem in ieder geval zijn Germaansche trouw zich aldaar bij hen te voegen.

Wij moeten onze eigen gevoelens niet willen leggen in de ziel van een ouden Germaanschen Koning. Radboud sprak en handelde volgens geldende begrippen van Germaanschen plicht en eer. Wij moeten kunnen verstaan, ook daar, waar wij niet kunnen billijken.

HENDRIKA KUYPER-VAN OORDT

HET SYRIJSCH WEESHUIS VAN VADER SCHNELLER TE JERUZALEM

(SLOT)

Door Dr G. P. MARANG

ZOOALS DE ILLUSTRATIE ONS LAAT ZIEN draagt het groote terrein van het weeshuis een boschje. Weldadig doet dit aan op de boomarme hoogten van Palestina. Het is een jonge aanplanting door den tweeden directeur, Theodoor Schneller, aangevangen. En door den tegenwoordigen leider, Pastor Hermann Schneller, wordt de boomkweekerij met kracht voortgezet.

Natuurlijk vraagt een inrichting als deze werk voor vele handen. Reeds vroeg moeten de jongens en meisjes gewend worden aan regelmatigen arbeid. Zoo is het hier, in onze omgeving, maar nog meer in het Oosten, waar arbeidsschuwhoud niet bepaald behoort tot de euvelen van den modernen tijd alleen.

Reeds gedurende de schooljaren worden de kinderen na afloop van de schooltijden aan het werk gezet: de meisjes aan huishoudelijke bezigheden, de jongens aan lichten tuinarbeid.

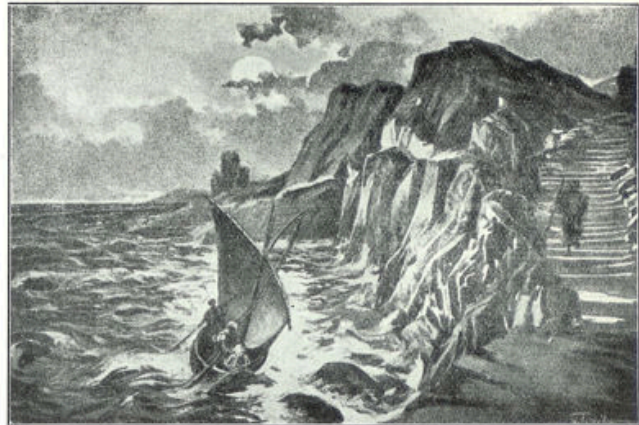
Behalve het landbouwwerk leeren de jongens ook een vak naar keuze en aanleg. Op de kleermakerij worden de voornaamste kleedingstukken voor de weezen zelf gemaakt, maar ook menig inwoner van Jeruzalem betreft zijn Europeesch costuum uit de kleermakerij van het weeshuis. Hetzelfde kan gezegd worden van de schoenmakerij.

De timmerwinkel, voorzien van moderne machines, levert niet alleen de benodigdheden voor eigen gebruik en voor den voortdurenden nieuwbouw, maar vervaardigt allerlei soorten meubelen. En dat de vervaardiging van souvenirs uit olijvenhout, die gewoonlijk goede prijzen opbrengen, niet vergeten wordt, spreekt vanzelf.

Een belangrijke industrie is ook de drukkerij.

Jeruzalem stelt, als stad van vele natiën en tongen, hooge eischen aan dit bedrijf. Maar de weeshuisdrukkerij kan concurreren. Op de nieuwste machines wordt het drukwerk geleverd in vele Europeesche talen, in het Hebreeuwsch en Arabisch.

324

Schnellers overtocht naar Syrië

Een groot voordeel voor dezen tak van industrie is zeker wel de omstandigheid, dat de kinderen op de school alle onderwezen worden in drie talen: Arabisch, Engelsch en Duitsch.

Maar we zouden niet in Palestina zijn, wanneer we onder de bedrijven een steenbakkerij en een pottenbakkerij misten. Vele handen, ook buiten het weeshuis, vinden tegenwoordig werk in die Oud-Bijbelsche industrie.

Een bezwaar is, dat de „akker des pottenbakkers,” de kleilaag, die eertijds op het eigen terrein aanwezig was, thans is uitgeput, zoodat men het benodigde grondmateriaal Kilometers ver moet zoeken. En vaak zit die kleilaag vijf of zes Meter onder den beganen grond, zoodat eerst een massa steen moet worden weggeruimd voor men met het graven beginnen kan. Dat maakt de productie wel wat duur, maar... gelukkig voor het weeshuis, ... is er geen ernstige concurrentie.

Een bijzondere industrie is hier ontstaan in de vervaardiging van de steenen binnenbekleding der kachels. Hoewel de winter in Palestina niet lang of streng is, kan het toch in de wintermaanden op de hoogten hui-verig koud zijn. Vroeger voorzag men meest door petroleumkachels in deze behoefte, maar meer en meer burgert zich de ouderwetsche kachel in de woonhuizen in.

Het was op 'n Zondagmiddag in Maart 1926, dat ik dit Syrische weeshuis bezocht en vriendelijk rondgeleid werd door den tegenwoordigen leider Pastor Hermann Schneller. (Destijds was Theodoor Schneller (zoon van Johann Ludwig) nog directeur, maar op 1 Jan. 1928 heeft deze het bestuur der inrichting overgegeven in handen van zijn twee zoons, van wie de een de algemeene leiding en de andere het bestuur van de industrie voert.)

Al gaf de Zondag meer gelegenheid tot een rustig gesprek, we zagen de werkinrichtingen nu niet in actie. Maar we wandelden toch door de nette werkplaatsen heen, bezagen de eenvoudige maar zindelijke slaapzalen en toefden een oogenblik in de kerk, waar 's avonds de dag besloten wordt met een korte Andacht en waar ook Zondags dienst gehouden wordt in de Duitsche en de Arabische taal.

De kinderen worden gewoonlijk opgenomen op den leeftijd van zes à tien jaar en staan in familie-groepen van 30 à 40 onder leiding van een opvoedkundig ambtenaar.

Toen ik de inrichting bezocht waren er 215 jongens en 60 meisjes.